

Utrikesutskottets betänkande

1979/80:18

med anledning av motioner om Sveriges stöd till en ny internationell ordning på informationens och masskommunikationens område

Motioner

I motionerna 1978/79:863 och 1979/80:618 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås i likalydande yrkanden

1. att riksdagen uttalar sitt stöd för tredje världens strävanden att söka skapa egna nyhetsbyråer och egna organ för kultur- och informationsförmedling,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett konkret åtgärdsprogram som stöder denna inriktning.

Motionärerna framhåller i de båda motionerna att informationsflödet i världen domineras av organ med förankring i västvärlden samtidigt som massmediernas politiska roll ökat kraftigt. Detta förhållande bidrar enligt motionärerna till att hålla kvar tredje världens länder i ett nykolonialt beroende. Det är därför viktigt att stödja tredje världens strävanden att söka skapa egna nyhetsbyråer och egna organ för kultur och informationsförmedling, heter det i motionerna. I motionen 618 framhålls också att det är angeläget att stödja arbetarrörelsens och arbetarklassens strävanden i de olika länderna att bygga upp sin egen nyhetsförmedling.

Bakgrund

Den västliga dominansen i den internationella nyhetsförmedlingen har länge uppmärksammats av u-länderna. Vid den alliansfria rörelsens möte i Colombo 1976 formulerades krav på en ny internationell ordning på informationens område. Även i FN-sammanhang har u-länderna drivit sina krav på en ny informationsordning. Inom UNESCO har sedan början av 1970-talet ett arbete pågått på att utarbeta en deklaration avseende massmedia. Tankarna på en sådan deklaration rörde till en början hårt motstånd från i-länderna som fruktade att pressens och nyhetsförmedlingens frihet skulle kunna komma i fara om regeringarna i ett internationellt dokument påtog sig ett utvidgat ansvar för nyhetsförmedlingens inriktning och innehåll.

Efter långa förhandlingar och väsentliga förändringar i det ursprungliga textförslaget antog UNESCO vid sin generalkonferens 1978 enhälligt en deklaration om "de grundläggande principerna för mass medias bidrag till stärkande av fred och internationellt samförstånd, främjande av de mänskliga rättigheterna och motarbetande av rasism, apartheid och uppvig-

ling till krig", vanligen benämnd massmediadeklarationen. I deklarationens inledning noteras u-ländernas krav på en rättvisare informationsordning, och i texten erkänns behovet av att u-ländernas egna massmedia förstärks.

I ett anförande under generalkonferensen anslöt sig den svenska regeringen till kravet på en bättre balans i världens massmediastruktur och instämde helhjärtat i att den nuvarande situationen är otillfredsställande.

FN:s generalförsamling har sedermera bekräftat behovet av en mer rättvis och effektiv internationell informations- och kommunikationsordning.

I konsekvens med sin anslutning till u-ländernas krav har Sverige genom konkreta insatser bidragit till att stärka u-ländernas egen kapacitet på massmediaområdet. Genom SIDA stöder Sverige tillsammans med de nordiska länderna ett av UNESCO administrerat program för utbildning i grundläggande radioproduktion i flera av de svenska programländerna i södra och östra Afrika. SIDA bereder även en insats för utbildning av journalister och nyhetsbyråpersonal i samma område. Även andra UNESCO-projekt med syftet att stödja u-ländernas kapacitet på massmedia- och kulturförmedlingsområdet finansieras av SIDA.

SIDA och Beredningen för u-landsforskning, SAREC, ger eller planerar att ge bistånd också till andra organ med uppgifter på området, såsom Third World News Agency i Rom och det latinamerikanska nyhetscentret ILET i Mexico.

Huvuddelen av det bistånd som SIDA använder för massmediautveckling i u-länderna tas ur anslagsposten Särskilda program. Innevarande budgetår kommer ca 5 milj. kr. att anslås för ändamålet.

Även Svenska institutet har ett personutbytesprogram med u-länderna inom vars ram informatörer och massmediapersonal från u-länder kunnat få viss utbildning i Sverige.

Utskottet

Informationsutbudet i världen formas och förmedlas i stor utsträckning av nyhetsbyråer och massmedia med förankring i industriländerna. Detta förhållande kan många gånger leda till att den bild som ges av händelser i tredje världen blir ensidig eller missvisande. Samtidigt har den intensiva utvecklingen på masskommunikationens område under senare år inneburit att mängden information om situationen i andra länder har ökat väsentligt och därmed kunskaperna om vår omvärld fördjupats.

Utskottet delar regeringens i det föregående redovisade bedömning att en bättre balans i världens massmediastruktur till förmån för tredje världen är erforderlig. En förändring kan emellertid inte åstadkommas enbart genom internationella deklarationer av den typ som antagits av UNESCO eller genom statlig styrning av informationsutbudets innehåll. För detta fordras i stället en utbyggnad av tredje världens egna resurser på kulturförmedlingens och massmedias område. Utskottet noterar med tillfredsställelse att rege-

ringen genom SIDA anslagit medel för konkreta biståndsåtgärder bl. a. i samarbete med UNESCO. Enligt vad utskottet erfarit kommer frågan om u-ländernas resurser på informationens och kulturförmedlingens område även fortsättningsvis att uppmärksammas i Sveriges biståndsverksamhet.

Detta är emellertid ett arbete som måste få pågå under lång tid, med olika metoder och genom skilda kanaler. Inte minst bör enskilda organisationer kunna spela en väsentlig roll i sammanhanget.

Mot bakgrund av det ovan anförda anser utskottet att syftet med motionen 1978/79:863 och med motionen 1979/80:618 huvudsakligen är uppfyllt. Motionerna avstyrks följaktligen.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1978/79:863 och motionen 1979/80:618.

Stockholm den 12 februari 1980

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Allan Hernelius (m), Gertrud Sigurdsen (s), Torsten Bengtson (c), Sture Palm (s), Georg Åberg (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Jan Bergqvist (s), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Björn Molin (fp), Paul Grabö (c) och Maj-Lis Lööv (s).

